

Obecná a moderní fyzika

1. Napište vzorec Coulombova zákona a popište jednotlivé symboly.

$F_c = \frac{1}{4\pi\epsilon_0\epsilon_r} \frac{Q_1Q_2}{r^2}$; ϵ_0 , ϵ_r – permitivita vakua a relativní, Q_1 a Q_2 – náboje částic, r – vzdálenost částic.

2. Vysvětlete přeměny energie v harmonickém oscilátoru.

Konstantní mechanickou energii E harmonického oscilátoru můžeme určit v kterémkoli bodě jako součet kinetické energie E_K a potenciální energie tělesa E_P .

3. Jakým způsobem se spočítá střední hodnota operátoru $\hat{O}$ v kvantové mechanice.

$\langle \hat{O} \rangle$ nebo $\langle \Psi | \hat{O} | \Psi \rangle$ nebo $\int_{-\infty}^{\infty} \Psi \hat{O} \Psi dV$

4. Jak byste spočetli frekvenci elektromagnetického záření, pokud znáte energii v elektronvoltech.

Elektronvolt na joule $J = eV * 1,602 * 10^{-19}$. Energie na frekvenci $E = h\nu$; $\nu = \frac{E}{h}$

5. K jakým změnám v atomovém jádře dochází při α přeměně?

Vyzáří se částice α s 2 protony a 2 neutrony a o tento počet se sníží počet protonů a neutronů v jádře.

6. Kdy dochází k takzvanému totálnímu odrazu v souvislosti se Snellovým zákonem lomu?

Paprsek jde z opticky hustšího do opticky řidšího prostředí (lom od kolmice) a úhel lomu je větší než 90° . Úhel dopadu je větší než mezní úhel (mezní úhel - úhel dopadu, kdy je úhel lomu přesně 90°).

7. Napište dva požadavky, které klademe na vlnovou funkci v kvantové mechanice.

Např.: 1. konečná, 2. jednoznačná, 3. kvadraticky integrabilní, 4. spojitá, 5. při konečných změnách potenciálu má spojitě parciální derivace...

8. Vysvětlete fyzikální veličinu „látkové množství“.

Fyzikální veličina vyjadřující počet entit (elementárních jedinců), kterými jsou zpravidla částice nějaké látky (atomy, ionty, molekuly), fotony záření, ale mohou jimi být např. i chemické vazby daného druhu, proběhlé chemické reakce jednotlivých částic (tzv. reakční obraty) v látce a jiné obecnější entity. Entity, jejichž počet látkové množství vyjadřuje, musí být specifikovány.

Mol, značka „mol“, je jednotka látkového množství v SI. Je definována fixací číselné hodnoty Avogadrovy konstanty, aby byla rovna $6,022\ 140\ 76 \times 10^{23}$, je-li vyjádřena jednotkou mol^{-1} .

Experimentální metody biofyziky

9. Vyjmenujte mechanické a optické části světelného mikroskopu.

Mechanické části: stativ, tubus, revolverové zařízení (revolverový nosič objektivů), křížový stolek s pérovými svorkami, makro- a mikrometrický šroub

Optické části: okulár, objektiv, kondenzor, osvětlovací soustava, soustava clon

10. Co je imerzní metoda ve světelné mikroskopii a k čemu slouží?

Prostor mezi preparátem a objektivem se vyplní opticky průhlednou látkou o vyšším indexu lomu. Více paprsků od objektu tak vstoupí do objektivu a zvýší se numerická apertura objektivu a rozlišovací schopnost.

11. Jaké znáte typy interakce elektronů s látkou v elektronové mikroskopii.

Průchod elektronů, odraz elektronů, emise sekundárních elektronů, absorpce elektronů, emise Augerových elektronů, emise Rtg záření, vznik luminiscenčního záření.

12. Vysvětlete použití Bürkerovy počítací komůrky v mikroskopii.

Bürkerova počítací komůrka slouží ke stanovení množství struktur v objemu kapaliny. Je to silné podložní sklo s destičkou obsahující vyrytou síť čtverců a obdélníků, nad sítí je zajištěn prostor o výšce 0,1 mm pro kapalně prostředí.

13. Jaké je základní třídění luminiscence podle typu excitační energie?

- a) fotoluminiscence - excitační záření (nejčastější)*
- b) chemiluminiscence - exoergická reakce*
- c) bioluminiscence - biochemická reakce v živém organismu (vlastní zdroj energie je stejný jako b) - liší se typem vzorku)*
- d) termoluminiscence - termické pohyby*
- e) triboluminiscence - elektrické jevy*
- f) mechanoluminiscence - mechanické působení*

14. K čemu slouží tzv. kalibrační křivka při použití absorpční spektroskopie?

Kalibrační křivka (přímka) vyjadřuje závislost absorbance na koncentraci látky v roztoku, kterým prochází monochromatické záření. Metoda kalibrační křivky slouží ke kvantitativnímu hodnocení vzorku = k určení neznámé koncentrace látky ve vzorku. Funkčnost metody je založena na platnosti Lambert-Beerova zákona, ze kterého plyne, že závislost absorbance na koncentraci je lineární.

Poté můžeme změřit hodnotu absorbance pro roztok stejné sledované látky o neznámé koncentraci a pomocí kalibrační křivky (nebo Lambert - Beerova zákona) stanovit její koncentraci.

15. Vyjmenujte zářivé a nezářivé deexcitační procesy (přechody).

- a) zářivé přechody (*luminiscence - fluorescence, fosforescence, zpožděná fluorescence*)
b) nezářivé přechody - *izoenergetické (vnitřní konverze a mezisystémová konverze) a se změnou energie (vibrační relaxace).*

16. Co je to kvantový výtěžek luminiscence?

Kvantový výtěžek luminiscence $\Phi_L = N_L/N_a$ – poměr počtu fotonů emitovaných při luminiscenci (N_L) ku počtu absorbovaných fotonů (N_a).

17. Co je to retardační faktor (R_f) u tenkovrstevné chromatografie (TLC)?

Jde o podíl vzdálenosti (a), kterou urazí složka vzorku od místa jeho nanesení na tenkou vrstvu (start) a vzdálenosti (b), kterou urazí fáze mobilní (čelo rozpouštědla).

$$R_f = a/b$$

18. V čem spočívá separace směsi s využitím gradientu sacharózy?

Centrifugační technika využívající rozdílné hustoty částic ve vzorku, ty se během centrifugace v hustotním gradientu vhodného média (např. sacharózy) separují do oblasti v níž se shoduje jejich hustota s hustotou média. Gradient může být kontinuální nebo diskontinuální.

19. Pojmenujte techniku SDS-PAGE a popište stručně její princip.

Denaturující (s detergentem SDS) polyakrylamidová gelová elektroforéza. Spočívá v denaturaci makromolekul před vlastní separací v prostředí denaturujícího gelu. Separace ve stejnosměrném elektrickém poli probíhá na základě molekulové hmotnosti makromolekul, neboť na denaturovanou makromolekulu se váže přesně definované množství detergentu, který překryje náboj makromolekuly (nejde tedy o separaci podle náboje).

20. Vyjmenujte hlavní součásti aparatury vysokoúčinné kapalinové chromatografie (HPLC) a stručně popište jejich funkci.

Autosampler a zařízení pro dávkování vzorku, vysokotlaká čerpadla nebo pumpy – zajišťují transport mobilní fáze kolonou, chromatografická kolona (+ termostat) – probíhá zde vlastní separace látek (termostatování), detektor – detekce některé fyzikálně-chemické vlastnosti analytu, sběrač frakcí – sběr separovaných látek po průchodu kolonou a detektorem.

Struktura a funkce biologických systémů

21. Které typy/trídy lipidů jsou obvyklými složkami biologických membrán? Který, ve tkáních hojný typ lipidů se naopak nevyskytuje v biologických membránách?

Obvyklou složkou membrán (organel sekrece) jsou glycerofosfolipidy (diacylglyceroly), sfingolipidy a cholesterol a jeho deriváty (sterolové lipidy). V biologických membránách se nevyskytují triacylglyceroly (neutrální lipidy), které jsou hlavní složkou tukové tkáně.

22. Vysvětlete pojem post-translační a ko-translační zakotvení proteinu do biologické membrány.

Post-translační zakotvení proteinu znamená, že nejdříve se ukončí syntéza proteinu (na volných ribozomech) a teprve potom dojde k zabudování proteinu do membrány. Naopak ko-translační zakotvení znamená, že k zakotvení proteinu dochází již během jeho syntézy.

23. Jaký je základní rozdíl mezi pasivním a aktivním transportem látek přes biologickou membránu?

Pasivní transport látek probíhá vždy po spádu koncentračního gradientu (gradientu elektrochemického potenciálu) potenciálu dané látky a nevyžaduje dodání energie. Aktivní transport probíhá proti koncentračnímu gradientu (gradientu elektrochemického potenciálu) dané látky a vyžaduje dodání energie.

24. Jaké světloběrné komplexy obsahují fotosystém I a II u vyšších rostlin?

Fotosystém II obsahuje

a) vnější (majoritní) světloběrné komplexy, které se vyskytují ve formě heterogenních trimerů s podjednotkami Lhcb1, Lhcb2 a Lhcb3

b) vnitřní (minoritní) světloběrné komplexy v monomerní formě – Lhcb4 (CP29), Lhcb5 (CP26) a Lhcb6 (CP24)

c) antény jádra – psbB (CP47) a psbC (CP43)

Fotosystém I obsahuje

a) vnější světloběrné komplexy – 4 podjednotky tvořící dimery (Lhca1/4 a Lhca2/3)

b) anténa jádra – heterodimer tvořený proteiny PsaA a PsaB

25. Popište strukturu ATPázy v tylakoidní membráně a uveďte, kde dochází k syntéze ATP.

ATPáza je tvořena multijednotkami CF_o a CF_1 . CF_o se skládá ze čtyř různých podjednotek (I, II, III, IV) a je zabudována v tylakoidní membráně. CF_1 vyčnívá do stromatu a je tvořena pěti různými podjednotkami (α , β , γ , δ , ϵ). α a β podjednotky katalyzují syntézu ATP. Stechiometrie celého komplexu ATPázy: $\alpha(3)$, $\beta(3)$, $\gamma(1)$, $\delta(1)$, $\epsilon(1)$; I(1), II(1), III (10-14 v závislosti na druhu organismu), IV(1)